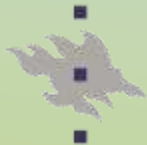

Näkökulmia luomupuutarha- tuotannon kannattavuuteen

Mikko Rahtola
Luomuasiantuntija
Luomuliitto ry
9.10.2012

Kuvat: Mikko Rahtola

HELSINGIN YLIOPISTO

Ruralia-instituutti

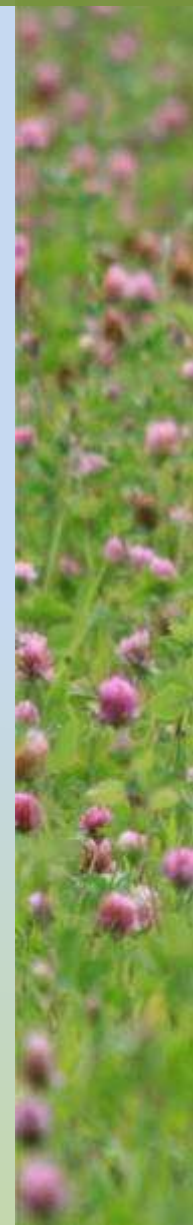
Sisältö:

- Havaintoja neuvojan näkökulmasta luomupuutarhayritysten kannattavuuteen
 - hinnan muodostus
 - kannattavuuden keskeisiä tekijöitä
 - kuljetuskustannukset
 - luomun ja tavanomaisen eroja

Luomupuutarhatuotanto

- Luomupuutarhatuotanto luomupeltoviljelyä yrittäjämäisempää
- Pinta-alatukien osuus liikevaihdosta:
 - peltokasvit, n. 50-60 % (tilojen keskikoko n. 45 ha)
 - puutarhaviljely, n. 13-15 % (puutarhakasviala keskim. 4,5 ha)
 - laajaperäinen monivuotisten marja- ja hedelmäkasvien viljely voi olla tästä poikkeus
 - kasvihuonetuotannossa luomutukea ei ollenkaan, samoin ei tiloilla, joilla puutarha-ala alle 0,5 ha
- Luomutuella (141 €/ha) ei suurta merkitystä luomupuutarhatiloilla
 - puutarhatuotannossa lisähinta saatava tuotteista

Kannattavuuden keskeisiä tekijöitä

- Tilan koko
- Tilan sijainti
- Pääomien ja kiinteistöjen määrä
- Viljelijän osaaminen
- Työvoiman saatavuus

Tuotantokustannusten laskeminen

- Luomupuutarhatiloilla kustannusten hajonta erittäin suurta, kannattavuus laskettava käytännössä erikseen paikalliset hinnat huomioiden
- Viljelykiertoon ja viherlannoitukseen tarvittava ala myös huomioitava.
- Käytännössä eri kasvit kannattaa laskea rinnakkain, jotta erot tulevat esiin

Kannattavuuslaskelma (1/4)

Kasvi	Hinta €/kg	Satotaso kg/ha	Viljely- pinta- ala ha	Sato viljely- alalta kg	Myynti- tulo €/ha	Myynti- tulo €/vilje- lyala
½ kesanto + ns	0	0	0,25	0	0	0
Viherlannoitus	0	0	0,25	0	0	0
Varhaisperuna	1,5	20 000	0,40	8 000	30 000	12 000
Nippusipuli	1,7	15 000	0,20	3 000	25 500	5 100
Nippuporkkana	2	15 000	0,20	3 000	30 000	6 000
Muut vihann.	2	15 000	0,20	3 000	30 000	6 000
Parsa	6	2 500	0,10	250	15 000	1 500
Mansikka	7	3 000	0,30	900	21 000	6 300
YHTEENSÄ		70 500	1,90	18 150	151 500	36 900

Viljelykierron mittainen kannattavuuslaskelma varhaisvihannestilalla

Kannattavuuslaskelma (2/4)

TULOT/ha		½ kesan- to + ns	Viher- lannoit- tus	Var- hais- peruna	Nippu- sipuli	Nippu- porkka- na	Muut vihan- nekset
Pinta-ala ha	1,90	0,25	0,25	0,40	0,20	0,20	0,20
Myyntitulot	€/ha	0	0	30 000	25 500	30 000	30 000
Erikoiskasvituki					100	100	100
Ympäristötuki							
Luomutuki		141	141	141	141	141	141
Tulot yhteensä €		141	141	30 141	25 741	30 241	30 241
Tulot yhteensä € /viljelyala	37 238	35	35	12 056	5 148	6 048	6 048

Kannattavuuslaskelma (3/4)

KUSTANNUKSET/ha		½ kesan- to + ns	Viher- lannoit- tus	Var- hais- peruna	Nippu- sipuli	Nippu- porkka- na	Muut vihan- nekset
Pinta-ala		0,25	0,25	0,40	0,20	0,20	0,20
Muuttuvat kustannuk.		€/ha	€/ha	€/ha	€/ha	€/ha	€/ha
Siemen-istukkaat-taimet	7 490	70	70	2 200	2 100	300	
Lannoitteet	1 200	0	0	200	200	200	
Polttoaineet, öljyt	1 300	50	50	200	250	250	
Kastelun energia	237	12	0	45	45	45	
Haraukset, multaus	1 150	0	0	400	150	300	
Käsinkitkentä	2 550	0	0	200	500	950	
Murskaus	250	100	100	50	0	0	
Liekitys	650	0	0	0	250	200	
Harso	2 400	0	0	600	0	600	
Kalkitus	200	100	0	0	0	0	0

Kannattavuuslaskelma (4/4)

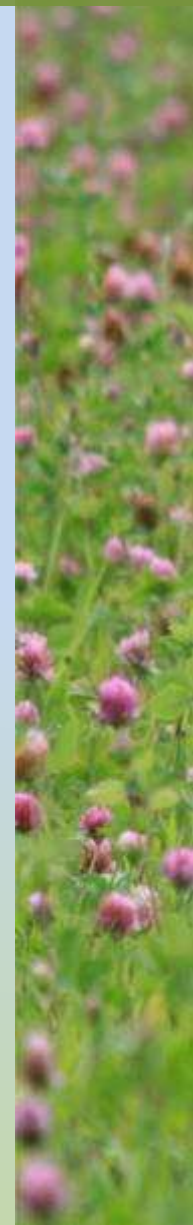
KUSTANNUKSET/ha (jatkuu)		½ ke- santo + ns	Viher- lannoit- -tus	Var- hais- peruna	Nippu- sipuli	Nippu- pork- kana	Muut vihan- nekset
Pinta-ala	1,90	0,25	0,25	0,40	0,20	0,20	0,20
Kuivaus	0	0	0	0	0	0	0
Pakkaus	1 750	0	0	1 000	150	100	
Kuljetus	2 500	0	0	600	600	600	
Sekal. kuluja, poiminta	6 600	0	0	400	400	400	4 500
Myyntikustannukset	2 600	0	0	600	550	700	
Luomutarkkailu	175	25	25	25	25	25	
Muutt. kustann. yht. €/ha		357	245	6 520	5 220	4 670	4 500
Muuttuvat kustann. yht. €/viljelypinta-ala	7 515	89	61	2 608	1 044	934	900
KATETUOTTO/ha							
KT 1, ilman työtä €/ha		-216	-104	23 621	20 521	25 571	25 741
KT 1, ilman työtä €/vilj.ala	29 723	-54	-26	9 448	4 104	5 114	5 148

Mistä oikea hinta?

1. Tavanomaisen tuotteen hinta + luomulisä
2. Vertaaminen muiden hintoihin (kotimaiset ja tuonti)
3. Omien tuotantokustannusten laskeminen

1. Luomun lisähinta

- Keskimäärin n. 30 % enemmän, mutta vihanneksilla hintaero ollut jo vuosia enemmän, jopa 80–100 %
- Pakkauskoon pienentäminen ollut keinona vähentää kappalehintaa
- Isolla hintaerolla myös laatu oltava huippuluokkaa: maku, ulkonäkö, tuoreus
- Hinta ja kysyntä kääntäen verrannollisia
- Joskus vastaavaa tavanomaista tuotetta ei edes ole

2. Vertailukohteet hinnoitteluun

- Puutarha & Kauppa-lehti julkaisee 2 krt/kk viljelijä- ja tukkuhintoja, myös luomuhintoja
- Ulkomaisilta tukkureilta sekä nettikaupoista on saatavissa hintalistoja
- Ehkä helpoin keino verrata kaupan/torikaupan hintoja ja arvioida viljelijähinta seuraavalla nyrkkisäännöllä:
 - viljelijän osuus n. 50 % vähittäismyyntihinnasta

3. Tuotantokustannusten laskeminen

- Harva tulee laskeneeksi tarkkoja tuotantokustannuksia, sisältäen kaiken oman työn sekä pääoman korkovaatimuksen
- Joka tapauksessa hinta ei saa laskea alle omien tuotantokustannusten
- Jos riittävää luomuhintaa ei kerta kaikkiaan mahdollista saada, järkevintä myydä se tavanomaisena ilman luomupapereita, tai ääritapauksessa tuhota erä

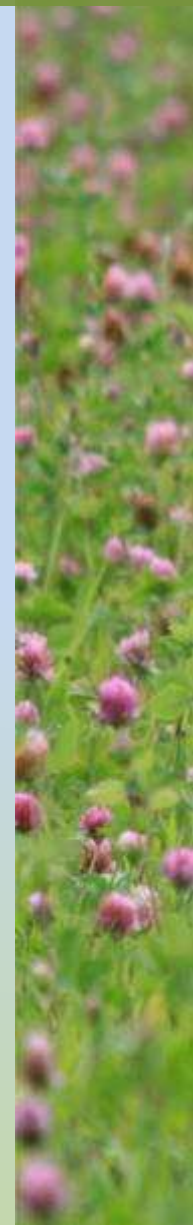
Hinnan muodostuminen (1/2)

- Esimerkki:
- Viljelijähinta 1 €/kg (alv. 0 %)
- Tukun kate
 - pelkkä puhelintukku 5-7 %
 - varastotukku 20-30 %
- Vähittäiskaupan kate 30-40 %
 - mitä enemmän henkilökuntaa ja kalliimpi liikepaikka, sen enemmän
 - keskustakahviloissa jopa 100 %
- Lopuksi liikevaihtovero 13 %

Hinnan muodostuminen (2/2)

- Lopussa hintaero usein n. 2-kertainen viljelijähintaan nähden eli veroton viljelijähinta n. puolet torimyyntihinnasta, kun myydään isompia määriä tukkuun
- Suoramyyntihinta kuitenkin (luomu)torihintoja vastaava, koska silloin logistiikka ja myynti tehdään itse
- Luomun hintaero prosenttikatteilla kasvaa siis mitä pidempi on ketju, jopa arvonlisävero on suurempi
- Tämän vuoksi ketju on pyritty pitämään mahdollisimman lyhyenä (suoramyynti) ja osa tukuista/vähittäiskaupoista on suostunut luomulla pienemmän prosenttikatteeseen.

Hinnoitteluesimerkki 1

- Luomuvalkosipuli: mikä hinnaksi, kun
 - tavanomainen kiinalainen kaupassa 5 €/kg
 - italialainen tavanomainen 7 €/kg
 - ranskalainen luomu 9 €/kg
 - tavanomainen kotimainen 12 €/kg
- Kotimaisuus tuntuu sipulin laadussa, aromeissa ja kysynnässä, lisähinta voi olla merkittävä; hinta siten esim. **15 €/kg** suoramyynnissä

Hinnoitteluesimerkki 2

- Luomumansikka, varhaissato (kesäkuun alku): mikä hinnaksi, kun
 - puolalainen pakastemansikka 1,90 €/250 g
 - hollantilainen mansikka 2 €/250 g rasia torilla
 - suomalainen varhaismansikka 3 €/ 250 g rasia
 - tavanomainen kotimainen irtomyyntinä 4 €/litra
- Kalliilla varhaistuotannolla luomulisähinnan saanti vaikeaa, kun marja muutenkin kallista.
- Strategia usein: luomuhinta tasaisempi läpi sesongin, esim. alussa 8 €/kg, lopussa 7 €/kg (kun tavanomainen pääsatokaudella 3,50 €/kg)

2 perussääntöä kustannussäästöihin

- Säästetty euro on enemmän kuin tienattu:
 - jos myyntikate 25 %, vaatii jokaisen käytetyn euron tienaaminen neljä kertaa enemmän liikevaihtoa
- Rahan kiertonopeus ratkaiseva:
 - mitä nopeammin saadaan myyntiä tuotantopanosten oston jälkeen, sen parempi (vrt. versojen tuotanto tai omena)

Mistä rahaa voi säästää?

- Suurimmat säästömahdollisuudet:
 - maltilliset kiinteät kustannukset, ennen muuta koneinvestoinnit; vuokraaminen omistamisen tilalle
 - esim. kylmäkontti vs. rakennetut kylmävarastot
 - käsityön (erityisesti ulkopuolisen) minimointi
 - kuljetuskustannukset

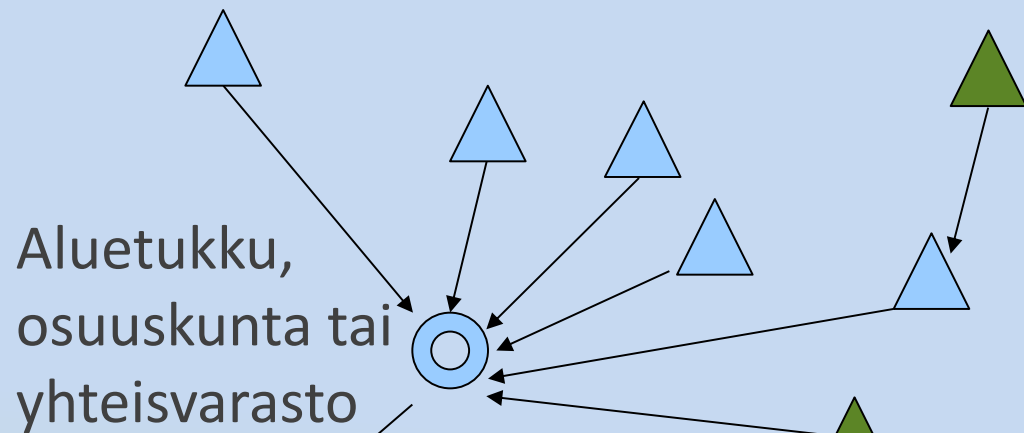
Luomupuutarhatuotteiden jakelu

- Pientuottajalle usein haastavin ja kallein osa, jos katteet häviävät jakelukustannuksiin
- Ratkaisuina yhteistyö ja ulkoistaminen
- Täysillä lavoilla (Euro tai FIN-lavat) jo kahden lavallisen (n. 400 kg/lava) jälkeen kuljetuskustannuksen osuus laskee merkittävästi

Luomupuutarhatuotteiden jakeluesimerkki

Puutarhatilat:
vihreä=luomutila
Sininen=tavan-
omainen

Jakelupisteyhteistyö,
tukku

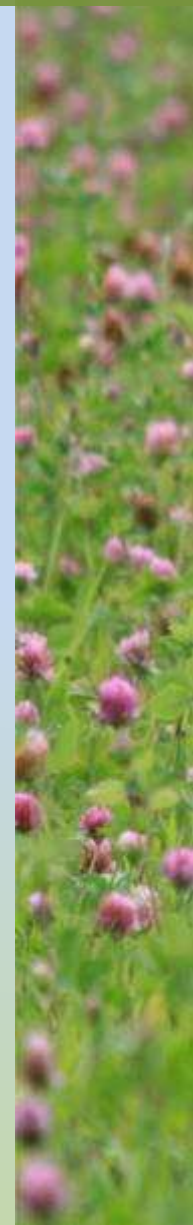
Tuotantosuurta ja tilan sijainti

- Tuoretuotanto helpointa kaupunkien /tukkujen lähistöllä
- Logistiset ratkaisut ovat kuitenkin kehittyneet viime vuosina, joten jos sijainti pääväylien lähellä, voi tuoretuotanto olla mahdollisuus myös pohjoisempana
- Suoramyyntitilat kaupunkien, liikennereittien tai kesämökkialueiden yhteydessä
- Herukka- ja juurestuottajat yleensä syrjempänä

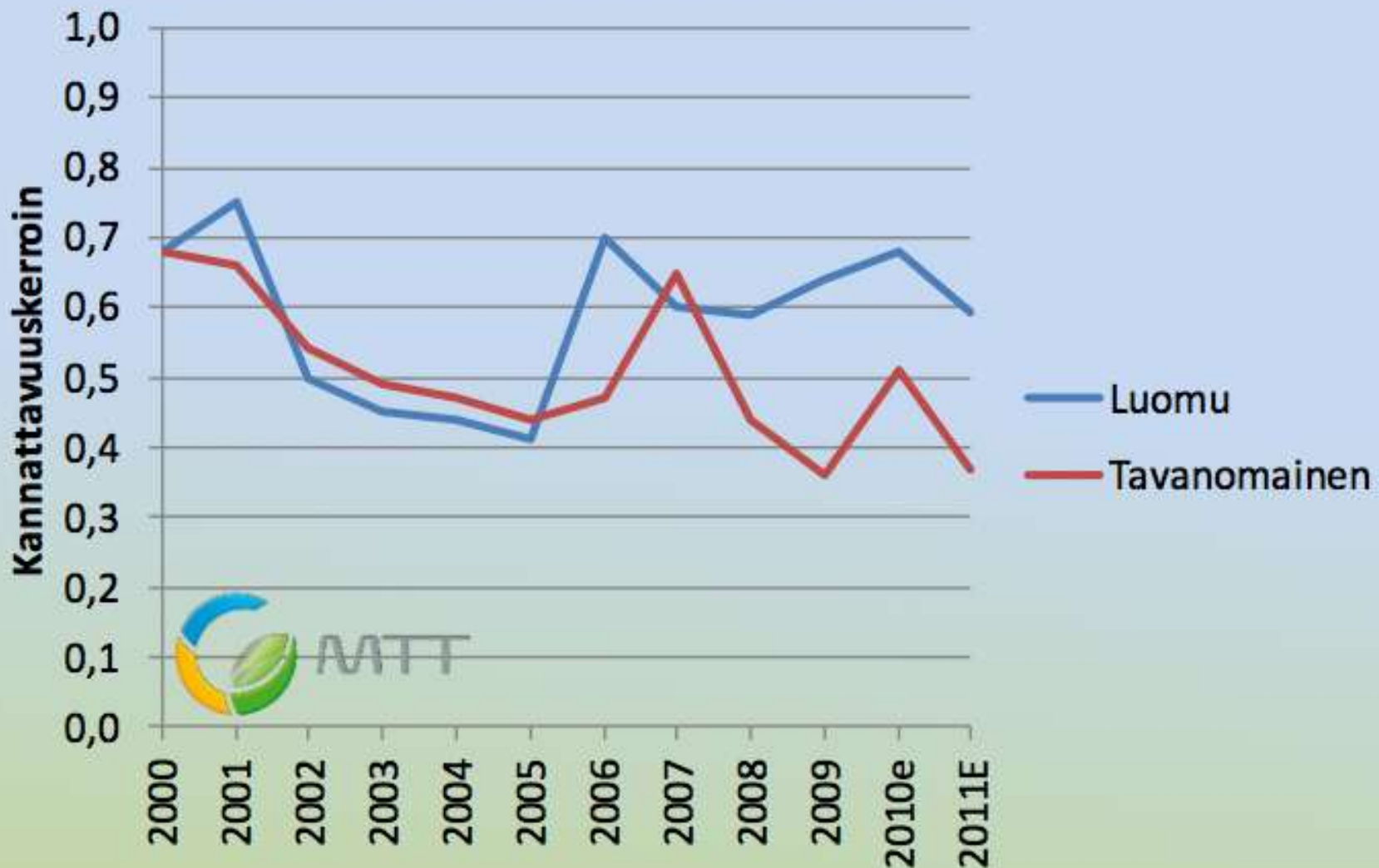

Alkutuotannon suuri kysymys

- MTT:n laajan kannattavuuskirjanpitoaineiston mukaan viljelijöiden keskipalkka vuonna 2010 oli:
 - tavanomaisilla tiloilla 3,50 €/h
 - luomutiloilla 8 €/h
- Vuonna 2011 keskimäärin viljelijät jäivät ilman palkkaa
 - tilanne on kestämaton; **pystyykö luomu jat-kossa oikeudenmukaisempaan tulonjakoon?**

Suhteellinen kannattavuus

Edelläkävijän markkinat

- Erikoistumalla ja ammattitaitoa kasvattamalla on luomussa nyt hyvä mahdollisuus päästä vahvaan markkina-asemaan.
- **Kenestä tulee avomaan luomusalaatin ykkösviljelijä?**

